

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PEDRO CRUZ VILLALÓN
 prezentate la 26 noiembrie 2013¹

Cauza C-314/12

**UPC Telekabel Wien GmbH
împotriva
Constantin Film Verleih GmbH
și
Wega Filmproduktionsgesellschaft GmbH**

[cerere de decizie preliminară formulată de Oberster Gerichtshof (Austria)]

„Societatea informațională — Drepturi de proprietate intelectuală — Directiva 2001/29/CE —
Articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29/CE — Articolul 16 din Carta drepturilor
fundamentale — Măsuri împotriva unui site internet care aduce atingere drastică drepturilor de
autor — Măsură dispusă împotriva unui furnizor de acces la internet în calitate de intermediar, ale
cărui servicii sunt folosite de terți pentru a contraface dreptul de autor — Dispoziție de blocare a
accesului la un site internet care aduce atingere dreptului de autor”

1. Prezenta cauză oferă Curții ocazia de a-și dezvolta jurisprudența cu privire la protecția dreptului de autor pe internet². În speță, este vorba atât despre conținutul și procedura aplicabilă unei ordonanțe conform articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29/CE³, cât și despre problema dacă este într-adevăr posibil să se pronunțe o astfel de ordonanță împotriva unui furnizor de acces la internet („internet service provider”) care nu acordă acces la internet operatorului unui site internet care lezează în mod drastic dreptul de autor, ci numai utilizatorilor care accesează acest site.

I – Cadrul juridic

A – Dreptul Uniunii

2. Considerentul (59) al Directivei 2001/29 are următorul cuprins:

„În mediul digital, în special, serviciile intermediarilor pot fi folosite din ce în ce mai mult de către terți pentru acte de contrafacere. În multe cazuri, astfel de intermediari sunt cel mai bine plasați pentru a pune capăt unor asemenea acte. În consecință, fără a aduce atingere oricăror alte sancțiuni sau căi de atac disponibile, titularii de drepturi trebuie să aibă posibilitatea de a solicita ca o ordonanță președințială să fie pronunțată împotriva unui intermediar care distribuie într-o rețea o copie

1 — Limba originală: germana.

2 — Hotărârea din 16 februarie 2012, Sabam (C-360/10), și Hotărârea din 24 noiembrie 2011, Scarlet Extended (C-70/10, Rep., p. I-11959).

3 — Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230).

contrafăcută a unei opere protejate sau a unui alt obiect protejat. Această posibilitate trebuie să fie prevăzută chiar și în cazurile în care actele întreprinse de intermediar constituie excepții în conformitate cu articolul 5. Condițiile și normele privind o astfel de ordonanță președințială trebuie să rămână de competența legislației interne a statelor membre.”

3. Articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 prevede:

„Statele membre trebuie să asigure că titularii de drepturi pot solicita ca o ordonanță președințială să fie pronunțată împotriva intermediarilor ale căror servicii sunt folosite de către terți pentru a contraface dreptul de autor sau un drept conex.”

4. Articolul 15 din Directiva 2000/31/CE,⁴ intitulat „Absența obligației generale în materie de supraveghere”, are următorul conținut:

„(1) Statele membre nu trebuie să impună furnizorilor obligația generală de supraveghere a informațiilor pe care le transmit sau le stochează atunci când furnizează serviciile prevăzute la articolele 12, 13 și 14 și nici obligația generală de a căuta în mod activ fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitățile sunt ilicite.

(2) Statele membre pot institui obligația furnizorilor de servicii ale societății informaționale de a informa prompt autoritățile publice competente despre presupuse activități ilicite pe care le-ar desfășura destinatarii serviciilor lor ori despre presupuse informații ilicite pe care aceștia le-ar furniza sau obligația de a comunica autorităților competente, la cererea acestora, informații care să permită identificarea destinatarilor serviciilor cu care au încheiat un acord de stocare – hosting.”

5. Articolul 3 din Directiva 2004/48/CE⁵ prevede următoarele:

„(1) Statele membre prevăd măsuri, proceduri și mijloace de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală care intră sub incidența prezentei directive. Aceste măsuri, proceduri și mijloace de reparație trebuie să fie corecte și echitabile, nu trebuie să fie complicate în mod inutil sau costisitoare ori să presupună termene nerezonabile sau să atragă întârzieri nejustificate.

(2) Măsurile, procedurile și mijloacele de reparație trebuie să fie de asemenea eficiente, proporționale și disuasive și să fie aplicate astfel încât să se evite crearea unor obstacole în calea comerțului legal și să se ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive.”

4 — Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (directiva privind comerțul electronic) (JO L 187, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257).

5 — Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală (JO L 157, p. 45, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56).

B – Dreptul național

6. Articolul 81 din Legea federală austriacă privind dreptul de autor asupra operelor literare și artistice și drepturile conexe (Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz, denumită în continuare „UrhG”)⁶ prevede următoarele:

„(1) Orice persoană căreia i-a fost încălcat un drept exclusiv pe care i-l conferă prezenta lege sau care are temeri în legătură cu o astfel de încălcare poate iniția o acțiune în abținere. Proprietarul unei întreprinderi mai poate fi chemat în justiție în cazul în care încălcarea a fost săvârșită în cadrul activității întreprinderii sale sau de unul dintre angajații săi sau de către un mandatar ori dacă există un pericol în acest sens; articolul 81 alineatul (1a) se aplică în mod corespunzător.

(1a) În cazul în care autorul unei astfel de încălcări sau o persoană din partea căreia există riscul săvârșirii unei astfel de încălcări utilizează în acest scop serviciile unui intermediar, acțiunea în abținere poate fi introdusă și împotriva acestuia. Și în cazul în care intermediarul îndeplinește condițiile pentru exonerarea răspunderii conform articolelor 13-17 din ECG, acesta va putea fi totuși acționat în justiție numai după punerea în întârziere.”

7. Articolul 13 din Legea austriacă privind comerțul electronic (E-Commerce-Gesetzes, denumită în continuare „ECG”)⁷ privește exonerarea de răspundere a furnizorilor de servicii care acționează ca intermediari. Articolul 13 alineatul (1) prevede:

„Furnizorul de servicii care transmite în rețeaua de comunicații informațiile furnizate de un utilizator sau care furnizează accesul la rețeaua de comunicații nu răspunde pentru informațiile transmise dacă:

1. nu inițiază transmiterea;
2. nu selectează destinatarul informațiilor transmise și
3. nu selectează și nu modifică informațiile transmise.”

8. Articolul 355 alineatul (1) din Codul austriac privind procedurile de executare (Exekutionsordnung)⁸ prevede:

„Executarea silită împotriva unei persoane care are obligația de a nu face sau de a nu se opune îndeplinirii unei acțiuni se realizează prin aplicarea, la cerere, a unei amenzi de către instanța de executare odată cu încuviințarea executării pentru fiecare încălcare săvârșită după ce titlul a devenit executoriu. Pentru fiecare nouă încălcare, instanța de executare va aplica la cerere o amendă suplimentară sau pedeapsa închisorii de până la un an. [...]”

II – Situația de fapt și procedura principală

9. Site-ul internet operat sub domeniul *kino.to* permitea utilizatorilor să acceseze pe scară largă filme protejate prin dreptul de autor. Acestea puteau fi vizionate direct de pe site prin streaming sau puteau fi descărcate. Prima situație presupune realizarea unei reproduceri tranzitorii la nivelul aparatului de redare al utilizatorului, iar cea de a doua situație presupune o reproducere de durată, de regulă în scopul unei utilizări private.

6 — BGBl. nr. 111/1936.

7 — BGBl. I nr. 152/2001.

8 — RGBL. nr. 79/1896.

10. Printre filmele la care site-ul internet dădea acces publicului se numărau și opere asupra cărora reclamantele din acțiunea principală, Constantin Film Verleih GmbH și Wega Filmproduktionsgesellschaft GmbH (denumite în continuare „reclamantele”), dețineau drepturile de autor. Reclamantele nu și-au exprimat acordul în acest sens.

11. UPC Telekabel Wien GmbH (denumită în continuare „pârâta”) este un mare furnizor austriac de acces la internet. Ea nu se află în niciun raport juridic cu operatorii site-ului *kino.to*, cărora nu le-a furnizat acces la internet și nici nu le-a pus la dispoziție un spațiu de stocare. Potrivit constatărilor instanței de trimitere, este însă aproape sigur că oferta de pe site-ul *kino.to* a fost utilizată de clienții pârâtei.

12. Reclamantele au somat pârâta, pe cale amiabilă, să blocheze site-ul internet *kino.to*. Constatând că pârâta nu s-a conformat cererii, în cadrul unei proceduri de măsuri provizorii, reclamantele au solicitat Handelsgericht Wien să interzică pârâtei să mai asigure clienților săi accesul la site-ul internet *kino.to*, în măsura în care anumite filme ale reclamantelor sunt puse la dispoziția clienților pe acest site, fie integral, fie în fragmente. Cererea principală s-a concretizat prin cereri desemnate ca subsidiare și care nu restrâng cererea principală, fiind indicate cu titlu exemplificativ anumite măsuri de blocare (blocarea serviciului DNS pentru domeniu, blocarea adresei IP actuale a site-ului internet respectiv – toate acestea după notificarea de către reclamante).

13. Reclamantele își întemeiază cererea pe articolul 81 alineatul (1a) din UrhG, cu motivarea că pârâta a asigurat în mod nelegal accesul la conținuturile puse la dispoziție. Intermedierea unui astfel de acces ar fi interzisă. Măsurile concrete ar trebui examinate numai în cadrul procedurii de executare silită. Dimpotrivă, pârâta susține că între ea și operatorii site-ului *kino.to* nu există nicio legătură, precum și că asigură accesul la internet numai clienților săi, care nu ar fi acționat în mod nelegal. În plus, blocarea generală a accesului la un site nu este nici posibilă, nici rezonabilă. Cât privește măsurile concrete solicitate, acestea ar fi disproporționate.

14. Prin ordonanța din 13 mai 2011, Handelsgericht Wien a interzis pârâtei să mai asigure clienților săi accesul la site-ul *kino.to*, în special prin blocarea serviciului DNS pentru domeniul *kino.to* și blocarea adreselor IP actuale și viitoare ale pârâtei, în măsura în care pe acest site sunt disponibile filmele enumerate de reclamante. În această privință s-a considerat că este dovedit faptul că aceste două măsuri pot fi luate fără eforturi considerabile, dar că pot fi eludate foarte ușor. Cu toate acestea, ele reprezintă cele mai eficiente metode pentru împiedicarea accesului. Nu s-a dovedit însă faptul că domeniul *kino.to* își folosește adresa IP împreună cu servere ale căror conținuturi sunt inofensive. Ambele părți au formulat recurs împotriva acestei ordonanțe.

15. În luna iunie 2011, după intervenția organelor de urmărire penală germane împotriva operatorilor săi, site-ul *kino.to* și-a încetat activitatea.

16. Prin ordonanța din 27 octombrie 2011, în calitate de instanță de apel, Oberlandesgericht Wien a modificat măsurile dispuse de prima instanță și a hotărât interzicerea furnizării de acces la site-ul *kino.to* fără a indica măsurile concrete care trebuie luate. Potrivit acestei instanțe, articolul 81 alineatul (1a) din UrhG transpune articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 și trebuie interpretat în conformitate cu dreptul Uniunii în sensul considerentului (59) al directivei. Pârâta a facilitat clienților săi accesul la un conținut pus la dispoziție în mod ilegal, astfel încât ea este un intermediar în sensul legii, indiferent dacă clienții săi au acționat sau nu au acționat în mod nelegal. Interdicția impusă pârâtei de a aduce atingere dreptului de proprietate intelectuală al reclamantelor este generală, fără a fi necesar să se indice anumite măsuri. Ordonanța îi impune, așadar, o obligație de rezultat (și anume împiedicarea oricărei încălcări a dreptului de proprietate intelectuală). Alegerea mijloacelor necesare pentru realizarea acestui scop este lăsată la aprecierea pârâtei, care trebuie să facă tot ceea ce

este posibil și rezonabil în acest sens. Aspectul dacă o măsură dispusă în vederea evitării unei încălcări este disproporționată, astfel cum afirmă pârâta, trebuie examinat în cadrul așa-numitei proceduri de executare, în care se examinează dacă au fost luate toate măsurile rezonabile sau dacă au fost încălcate dispozițiile instanței.

17. Împotriva acestei hotărâri, pârâta a formulat recurs la Oberster Gerichtshof, solicitând respingerea tuturor capetelor de cerere ale reclamantelor.

III – Cererea de decizie preliminară și procedura în fața Curții

18. Oberster Gerichtshof a suspendat procedura și a adresat Curții următoarele întrebări în vederea pronunțării unei decizii preliminare:

„1. Articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29/CE trebuie interpretat în sensul că o persoană care pune la dispoziția publicului pe internet obiecte protejate fără a avea acordul titularului de drepturi [articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2001/29] utilizează serviciile furnizorilor de acces la internet ai persoanelor care accesează aceste obiecte?

2. În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare:

reproducerea pentru uz personal [articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29] și o reproducere tranzitorie și accesorie [articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2001/29] sunt licite numai în situația în care originalul reproducerii a fost multiplicat, difuzat sau dat publicității în mod legal?

3. În cazul unui răspuns afirmativ la prima sau la a doua întrebare, și anume în cazul în care ordonanța judecătorească trebuie să fie pronunțată împotriva furnizorului de acces la internet al utilizatorului în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29:

este compatibil cu dreptul Uniunii, în special cu echilibrul pe care acesta îl impune între drepturile fundamentale ale părților implicate, ca unui furnizor de acces la internet să îi fie interzis la modul general (așadar, fără dispunerea unor măsuri concrete) să permită accesul clienților săi la un anumit site internet, în măsura în care acest site pune la dispoziția publicului exclusiv sau preponderent conținuturi fără acordul titularilor de drepturi, dacă furnizorul de acces poate evita sancțiunile coercitive impuse pentru încălcarea acestei interdicții făcând dovada că a luat toate măsurile rezonabile?

4. În cazul unui răspuns negativ la a treia întrebare:

este compatibil cu dreptul Uniunii, în special cu echilibrul pe care acesta îl impune între drepturile fundamentale ale părților implicate, ca unui furnizor de acces la internet să îi fie impuse anumite măsuri pentru a îngreuna accesul clienților săi la un site internet al cărui conținut a fost pus la dispoziție în mod ilegal, dacă aceste măsuri, care necesită eforturi deloc neglijabile, pot fi însă eludate cu ușurință chiar și fără cunoștințe tehnice speciale?”

19. Reclamantele, pârâta, Republica Italiană, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, precum și Comisia au depus concluzii scrise.

20. În ședința din 20 iunie 2013, reclamantele, pârâta, Republica Austria și Comisia au prezentat concluzii orale.

IV – Apreciere juridică

A – Considerații introductive și informații tehnice

21. Puține invenții ne-au schimbat atât de profund obiceiurile și modalitățile de utilizare a mass-mediei precum internetul. Rețeaua⁹ pe care o cunoaștem astăzi, inventată acum mai puțin de 30 de ani, face posibile comunicarea și schimbul de date la nivel planetar. În scurt timp, noile forme de comunicare au devenit un lucru de la sine înțeles pentru toți oamenii, astfel încât Raportorul special al Națiunilor Unite pentru libertatea de exprimare consideră că accesul la informații asigurat prin intermediul internetului reprezintă un aspect esențial al unei societăți democratice¹⁰.

22. Cu toate acestea, noile tehnologii permit și unele abuzuri, în special în ceea ce privește încălcarea dreptului de autor pe internet. Rareori cazurile de încălcări sunt atât de flagrante precum cel din speță. Potrivit susținerilor reclamantelor, pe site-ul kino.to, accesat zilnic de un număr de 4 milioane de utilizatori, pot fi urmărite prin streaming sau descărcate peste 130 000 de opere cinematografice, fără acordul titularilor de drepturi. Înainte ca cercetările Parchetului general din Dresda, declanșate ca urmare a unui denunț, să conducă la încetarea activității site-ului, în luna iunie 2011, operatorii acestuia au realizat anual datorită acestei oferte venituri din publicitate de mai multe milioane de euro. Niciuna dintre părțile la procedură nu contestă nelegalitatea conținuturilor site-ului; dimpotrivă, operatorii site-ului au fost deja condamnați penal în Republica Federală Germania pentru comercializarea neautorizată a operelor protejate prin dreptul de autor¹¹.

23. Titularii de drepturi reacționează împotriva unor astfel de site-uri care încalcă drastic dreptul de autor. Persoanele aflate în spatele unor astfel de site-uri și furnizorii care le asigură acestora accesul la internet sunt stabiliți de cele mai multe ori în țări situate în afara Uniunii Europene sau își ascund identitatea. Din această cauză, titularii de drepturi încearcă să își atingă obiectivul solicitând instanțelor să dispună măsuri împotriva furnizorilor în scopul obligării acestora să blocheze accesul la oferte care aduc atingere dreptului de autor. În numeroase state membre se poartă discuții aprinse cu privire la legalitatea unor astfel de decizii prin care se dispune blocarea accesului, luate împotriva furnizorilor de acces¹².

24. Această problemă este cu atât mai complexă cu cât blocarea site-urilor de către furnizorii de acces la internet întâmpină anumite dificultăți tehnice¹³. În acest sens, instanța de trimitere enumeră în special posibilitatea de blocare a serviciului DNS și a adresei IP.

25. Adresele IP sunt adrese numerice atribuite aparatelor conectate la internet în scopul de a asigura comunicarea între aceste aparate¹⁴. În cazul în care furnizorul le blochează, solicitarea de acces la adresa IP blocată nu este transmisă mai departe de serviciul de internet al acestui furnizor. În schimb, blocarea serviciului DNS (Domain Name System) privește numele domeniilor folosite de utilizatori în locul adreselor IP, puțin practice. Serverele DNS, operate de fiecare furnizor, „traduc” numele de

9 — Cu privire la istoria internetului, a se vedea Naughton, J., *A Brief History of the Future*, Phoenix, Londra, ediția a doua, 2000.

10 — *Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression*, UN Doc. A/66/290 din 10 august 2011, punctul 87.

11 — A se vedea hotărârea din 11 aprilie 2012 pronunțată de Landesgericht Leipzig, 11 KLs 390 Js.

12 — Heidinger, R., *Die zivilrechtliche Inanspruchnahme von Access-Providern auf Sperre urheberrechtsverletzender Webseiten*, ÖBl 2011, 153; Maaßen, S. și Schoene, V., *Sperrungsverfügung gegen Access-Provider wegen Urheberrechtsverletzung?*, GRUR-Prax 2011, 394; Stadler, T., *Sperrungsverfügung gegen Access-Provider*, MMR 2002, 343; Kulk, S., *Filtering for copyright enforcement in Europe after the Sabam cases*, EIPR 2012, 791; Barrio Andrés, M., *Luces y sombras del procedimiento para el cierre de páginas web*, La Ley 48/2012; Castets-Renard, C., *Le renouveau de la responsabilité délictuelle des intermédiaires de l'internet*, Recueil Dalloz 2012, 827.

13 — Instanța de trimitere este suverană în ceea ce privește analiza tehnică a dispoziției de blocare. A se vedea punctul 50 din Concluziile noastre prezentate în cauza Scarlet Extended, Hotărârea din 24 noiembrie 2011 (C-70/10, Rep., p. I-11959). Totuși, caracteristicile tehnice ale internetului influențează în mod direct regimurile sale juridice. Lessig, L., *Code, version 2.0*, Basic Books, New York, 2006.

14 — Pentru amănunte, a se vedea punctele 30 și 31 din Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza Promusicae, Hotărârea din 29 ianuarie 2008 (C-275/06, Rep., p. I-271).

domenii în adrese IP. Această traducere este împiedicată în cazul blocării serviciului DNS. Pe lângă aceste două metode de blocare a unui site, mai există posibilitatea de a dirija și de a filtra prin intermediul unui server proxy întreaga activitate în rețeaua de internet operată de un anumit furnizor. Toate aceste metode pot fi însă eludate¹⁵. Potrivit instanței de trimitere, utilizatori fără cunoștințe tehnice speciale pot accesa foarte simplu site-ul care aduce atingere dreptului de autor. Operatorii acestui site îl pot face disponibil și prin intermediul unei alte adrese.

26. Odată cu Directiva 2001/29, legiuitorul Uniunii a adoptat norme speciale pentru protecția dreptului de autor în societatea informațională. Pe lângă o armonizare a drepturilor de autor, precum dreptul de reproducere (articolul 2), dreptul de comunicare publică a operelor și dreptul de a pune la dispoziția publicului alte obiecte protejate (articolul 3) sau dreptul de distribuire (articolul 4), și pe lângă excepțiile și limitările (articolul 5) instituite, directiva prevede că, în cazul încălcării drepturilor și obligațiilor care rezultă din directivă, statele membre trebuie să instituie sancțiuni și căi de atac adecvate, în special să prevadă posibilitatea pentru titularul dreptului de a putea solicita pronunțarea unei ordonanțe președințiale împotriva intermediarilor „ale căror servicii sunt folosite de către terți pentru a contraface dreptul de autor sau un drept conex” [articolul 8, în special alineatul (3)]. Și Directiva 2004/48 impune obligația statelor membre de a prevedea măsuri corecte, echitabile, eficiente, proporționale și disuasive pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală (articolul 3), printre care se numără și ordinul judecătoresc (articolul 11).

27. În același timp, legiuitorul a ținut seama și de importanța deosebită a infrastructurii internetului, astfel încât la articolele 12-15 din Directiva 2000/31 a instituit norme privind răspunderea furnizorilor de servicii intermediare în materia comerțului electronic care, potrivit considerentului (16) al acesteia, nu afectează nici Directiva 2001/29, nici, în temeiul articolului 2 alineatul (3) litera (a) din aceasta, Directiva 2004/48. În pofida acestor dispoziții, furnizorii de acces trebuie să respecte în practică diferite prevederi, care variază de la un stat la altul, în raport cu conținuturile despre care știu că încalcă dreptul de autor¹⁶.

28. În final, blocarea site-urilor internet reprezintă și o încălcare a unui drept fundamental, motiv pentru care trebuie examinată și sub acest aspect.

B – Admisibilitatea

29. La prima vedere, ar putea exista îndoieli cu privire la admisibilitatea prezentei cereri de decizie preliminară. Într-adevăr, reclamantele din procedura principală solicită dispunerea unor măsuri provizorii prin care să i se interzică pârâtei să intermedieze accesul la un site care nu mai poate fi accesat încă din luna iunie 2011. În acest sens, pot exista îndoieli cu privire la interesul de a exercita acțiunea.

30. Cu toate acestea, cererea de decizie preliminară este admisibilă. În acest context, trebuie să se amintească faptul că, în temeiul articolului 267 TFUE, instanța de trimitere poate adresa o întrebare cu privire la interpretarea dreptului Uniunii în cazul în care apreciază că decizia preliminară este îi necesară pentru a pronunța o hotărâre. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, instanța națională care judecă litigiul, ținând seama de particularitățile cauzei, are în principiu obligația de a aprecia necesitatea unei decizii preliminare și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții¹⁷.

15 — Aceste metode de filtrare sunt descrise în detaliu în ordonanța dată în primă instanță de Handelsgericht Wien. A se vedea și Ofcom, „*Site Blocking to reduce online copyright infringement*”, 27 mai 2010.

16 — COM(2011) 942 final din 11 ianuarie 2012, p. 14 și 15.

17 — Hotărârea din 29 noiembrie 1978, Redmond (83/78, Rec., p. 2347, punctul 25), și Hotărârea din 30 noiembrie 1995, Esso Española (C-134/94, Rec., p. I-4223, punctul 9).

31. Curtea admite derogări de la acest principiu numai în următoarele situații: interpretarea dreptului Uniunii este „în mod evident”¹⁸ lipsită de importanță pentru soluționarea cauzei pendinte, întrebările adresate sunt de natură pur ipotetică¹⁹ sau litigiul a fost creat în mod artificial²⁰.

32. Totuși, potrivit indicațiilor instanței de trimitere, aceasta trebuie să se pronunțe ținând seama de situația de fapt de la momentul pronunțării hotărârii de către prima instanță, așadar, de situația existentă în momentul în care site-ul în litigiu era încă accesibil. Astfel, există un litigiu real în care întrebările preliminare prezintă o importanță incontestabilă.

C – Prima întrebare preliminară

33. Instanța de trimitere urmărește să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că furnizorul de acces la internet al celui care accesează o operă care încalcă dispozițiile articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2001/29 poate fi considerat un intermediar ale cărui servicii sunt „utilizate” de cel care încalcă dreptul de autor.

34. Dacă acesta este cazul, atunci pronunțarea unei ordonanțe conform articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 este posibilă și împotriva furnizorului de acces al utilizatorului de internet care accesează opera, iar nu doar împotriva operatorului site-ului prin care se aduce atingere drepturilor de autor. Pentru motivarea admisibilității unei astfel de ordonanțe împotriva acestui furnizor de acces la internet pot fi avute teoretic în vedere două serii de argumente, care constituie fundamentul primelor două întrebări ale instanței de trimitere. În primul rând – acesta fiind sensul primei întrebări preliminare –, se poate argumenta că luarea unei măsuri împotriva furnizorului de acces la internet al utilizatorului este permisă întrucât acest furnizor este un intermediar ale cărui servicii sunt utilizate de operatorii site-ului pentru a contraface dreptul de autor. În al doilea rând – instanța de trimitere formulând a doua întrebare preliminară în raport cu prima întrebare –, luarea unei asemenea măsuri poate fi justificată și prin aceea că clienții furnizorului care accesează site-ul acționează ei înșiși în mod ilegal, iar astfel serviciile furnizorului de acces sunt utilizate de către propriii săi clienți pentru a contraface drepturile de autor, ceea ce permite încadrarea în domeniul de aplicare al normei.

35. Reclamantele, Italia, Țările de Jos, Regatul Unit și Comisia consideră că o persoană care pune la dispoziția publicului pe internet o operă protejată fără a avea acordul titularului de drepturi utilizează serviciile furnizorului de acces la internet al persoanei care accesează respectiva operă. Instanța de trimitere este de asemenea de acord cu această opinie. Numai pârâta susține o opinie diferită.

36. Și noi considerăm că furnizorul de acces la internet al utilizatorului trebuie considerat un intermediar ale cărui servicii sunt utilizate de un terț pentru a contraface dreptul de autor. Aceasta rezultă din modul de formulare, din sensul și din finalitatea normei. Înainte de a analiza aceste aspecte, se impune prezentarea jurisprudenței existente.

1. Jurisprudența existentă a Curții

37. Prezenta cauză nu este prima în care Curtea a avut ocazia să se ocupe de rolul pe care îl joacă un furnizor de acces la internet în calitate de intermediar ale cărui servicii „sunt folosite de către terți pentru a contraface dreptul de autor [...]” în sensul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29.

18 — Hotărârea din 16 iunie 1981, Salonia (126/80, Rec., p. 1563, punctul 6).

19 — Hotărârea din 16 iulie 1992, Meilicke (C-83/91, Rec., p. I-4871, punctele 31-34).

20 — Hotărârea din 11 martie 1980, Foglia (104/79, Rec., p. 745, punctele 10 și 11).

38. În cauza LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten, Curtea a reținut că „un furnizor de acces care se limitează să le furnizeze utilizatorilor accesul la internet, fără a oferi alte servicii precum, în special, servicii de e-mail, de FTP sau de schimb de fișiere, precum și fără a exercita un control de fapt sau de drept asupra serviciului utilizat, trebuie considerat «intermediar» în sensul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29”²¹.

39. Curtea a motivat că furnizorul pune la dispoziția clientului un serviciu care este utilizat de un terț pentru a contraface dreptul de autor. Acest lucru rezultă și din considerentul (59) al Directivei 2001/29, întrucât, prin acordarea accesului la internet, furnizorul facilitează o încălcare a dreptului. În final, această concluzie rezultă și din scopul directivei, care constă în protecția efectivă a dreptului de autor²². Spre deosebire de prezenta cauză, cauza menționată a avut drept obiect așa-numitele „sisteme de schimb de fișiere”, în cazul cărora utilizatorii furnizorului ofereau ei înșiși pe internet operele protejate prin dreptul de autor.

40. Interpretarea articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 realizată în cauza LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten a fost confirmată în hotărârea pronunțată în cauza Scarlet Extended. În respectiva hotărâre, Curtea a constatat că, potrivit articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 și articolului 11 a treia teză din Directiva 2004/48, titularii unor drepturi de proprietate intelectuală pot solicita ca un ordin judecătoresc să fie pronunțat împotriva unor intermediari, cum este de exemplu furnizorul de acces la internet din speță, atât pentru încetarea încălcărilor săvârșite deja, cât și pentru prevenirea unor noi încălcări²³.

41. Conform jurisprudenței Curții, și operatorii platformelor de rețele sociale online sunt incluși în categoria intermediarilor în sensul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29²⁴.

42. În concluzie, se poate constata că în jurisprudență s-a clarificat deja că furnizorii de acces la internet pot fi considerați în principiu „intermediari ale căror servicii sunt folosite de către terți pentru a contraface dreptul de autor [...]” în sensul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 și că sunt astfel potențiali destinatari ai ordonanței prevăzute la acest articol din directivă. Totuși, după cum a remarcat în mod corect instanța de trimitere, în prezent nu este clar dacă articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 prevede posibilitatea de pronunțare a unei ordonanțe și împotriva unui furnizor în cazul în care acesta nu a acordat acces la internet celui care a încălcat dreptul de autor, ci numai celui care a accesat oferta care încalcă dreptul. Cu alte cuvinte (în termenii din cuprinsul articolului), dacă operatorul site-ului pe care sunt puse la dispoziție operele protejate utilizează serviciile furnizorului de internet al utilizatorului pentru a contraface dreptul de autor.

2. Interpretarea dispoziției

a) Interpretarea literală

43. Pârâta consideră că un astfel de furnizor de acces la internet nu poate fi destinatarul unei ordonanțe conform articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 întrucât, în absența unui raport contractual cu autorul contrafacerii, nu are nicio putere asupra acestuia, iar încălcarea dreptului prin punerea operei la dispoziția publicului a fost săvârșită fără nicio intervenție din partea sa. Astfel,

21 — Ordonanța din 19 februarie 2009, LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten (C-557/07, Rep., p. I-1227, punctul 46).

22 — Ordonanța dată în cauza LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten (citată la nota de subsol 21, punctele 43-45).

23 — Hotărârea Scarlet Extended (citată la nota de subsol 2, punctele 30 și 31). A se vedea și Hotărârea din 12 iulie 2011, L'Oréal și alții (C-324/09, Rep., p. I-6011, punctul 131).

24 — Hotărârea Sabam (citată la nota de subsol 2, punctul 28). Cu privire la articolul 11 a treia teză din Directiva 2004/48, a se vedea Hotărârea L'Oréal și alții (citată la nota de subsol 23, punctul 144).

potrivit pârâtei, serviciile furnizorului nu „[au fost] folosite de către terți pentru a contraface dreptul de autor [...]” în sensul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. O interpretare atât de extensivă a sintagmei „sunt folosite” ar include în cele din urmă și furnizorii de electricitate, întreprinderile de curierat și altele asemenea.

44. Această abordare nu este convingătoare. Astfel cum s-a arătat în numeroase rânduri, conform articolului 8 alineatul (3) din directivă, trebuie să existe posibilitatea de a pronunța o ordonanță împotriva intermediarilor „ale căror servicii sunt folosite de către terți pentru a contraface dreptul de autor [...]”. Prin urmare, norma nu prevede în mod explicit condiția existenței unui raport contractual între intermediar și persoana care încalcă dreptul de autor²⁵.

45. Cu toate acestea, este discutabil dacă serviciile furnizorului de internet al utilizatorului care accesează informații care încalcă dreptul de autor sunt „folosite” și de cel care a adus atingere dreptului de autor prin punerea la dispoziția publicului a acestor informații și care a încălcat astfel articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2001/29.

46. Instanța de trimitere și pârâta au îndoieli în această privință, întrucât condițiile pentru aplicarea articolului 3 din Directiva 2001/29 sunt îndeplinite în momentul în care operatorul site-ului care încalcă dreptul de autor a facilitat accesul pe internet la pagină prin intermediul furnizorului său de acces la internet.

47. Nu poate fi contestat faptul că, din momentul activării sale de către furnizorul de internet al operatorului site-ului, acest site a fost pus „la dispoziția publicului” în sensul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2001/29, „astfel încât oricine să poată avea acces [...] din orice loc și în orice moment”. Totuși, accesul publicului se realizează în primul rând prin intermediul propriului furnizor de acces la internet. Într-adevăr, se poate concepe că un site continuă să fie accesibil și în lipsa unui anumit furnizor de acces la internet, însă, priviți în ansamblu, furnizorii de acces la internet sunt indispensabili pentru a putea fi vorba despre „punerea la dispoziția publicului” pe internet²⁶. În acest sens, instanța de trimitere observă în mod întemeiat că punerea la dispoziția publicului devine relevantă numai odată cu posibilitatea utilizatorilor de internet de a accesa site-ul.

48. Aceasta înseamnă însă că, potrivit economiei normei, și serviciile furnizorului de acces al utilizatorului de internet sunt folosite de autorul contrafacerii pentru încălcarea dreptului de autor²⁷, indiferent dacă autorul contrafacerii se află sau nu se află într-un raport contractual cu furnizorul.

b) Interpretarea contextuală

49. Această concluzie este susținută și de contextul în care a fost adoptată norma.

25 — Trebuie amintit că, în raportul privind aplicarea Directivei 2004/48, Comisia a constatat că intră sub incidența domeniului de aplicare al directivei și intermediarii care nu au nicio relație sau legătură contractuală directă cu autorul încălcării [COM(2010) 779 final din 22 decembrie 2010, p. 6].

26 — A se vedea și punctul 58 din Concluziile noastre prezentate în cauza Football Dataco și alții, Hotărârea din 18 octombrie 2012 (C-173/11), în legătură cu noțiunea de punere la dispoziția publicului în cadrul noțiunii de reutilizare folosite de Directiva 96/6/CE.

27 — În același sens, a se vedea Hotărârea pronunțată de High Court of Justice, Chancery Division, la 28 iulie 2011, Twentieth Century Fox v. British Telecommunications, [2011] EWHC 1981 (Ch), punctul 113, confirmată prin Hotărârea din 28 februarie 2013 pronunțată de High Court of Justice, Chancery Division, EMI Records v. British Sky Broadcasting, [2013] EWHC 379 (Ch), punctul 82.

50. Din această perspectivă, trebuie să facem mai întâi trimitere la considerentul (59) al Directivei 2001/29, conform căruia „serviciile intermediarilor pot fi folosite din ce în ce mai mult de către terți pentru acte de contrafacere. În multe cazuri, astfel de intermediari sunt cel mai bine plasați pentru a pune capăt unor asemenea acte. În consecință, fără a aduce atingere oricăror alte sancțiuni sau căi de atac disponibile, titularii de drepturi trebuie să aibă posibilitatea de a solicita ca o ordonanță președințială să fie pronunțată împotriva unui intermediar care distribuie într-o rețea o copie contrafăcută a unei opere protejate sau a unui alt obiect protejat”.

51. Acest considerent scoate în evidență faptul că intermediarii sunt considerați de Directiva 2001/29 ca fiind posibili destinatari ai măsurilor privind încetarea acțiunilor prin care se aduce atingere dreptului de proprietate, în primul rând pentru că aceștia transmit datele „în cadrul unei rețele”. Din formularea dispoziției rezultă că nu este vorba neapărat de prima transmitere a datelor în cadrul unei rețele, ci și de transmiterile subsecvente în cadrul unei rețele. Acest lucru este mult mai evident în versiunile în limbile engleză și spaniolă ale directivei: „who carries a third party’s infringement of a protected work [...] in a network”, respectiv „que transmita por la red la infracción contra la obra [...] cometida por un tercero”. Astfel, furnizorii de acces la internet ai utilizatorilor care accesează site-ul sunt de asemenea posibili destinatari ai ordonanței.

52. Normele privind răspunderea intermediarilor prevăzute de Directiva 2000/31 nu se opun în principiu luării unei măsuri împotriva furnizorilor de acces la internet în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. Într-adevăr, articolul 12 din această directivă cuprinde norme speciale privind răspunderea intermediarilor pentru simpla transmitere de informații. La alineatul (3) al acestui articol se prevede în mod expres că nu este afectată posibilitatea ca o instanță judecătorească sau o autoritate administrativă să ceară furnizorului de servicii să pună capăt încălcării.

53. Posibilitatea de a lua o măsură împotriva unui furnizor este reluată și de Directiva 2004/48, care, la articolul 11 a treia teză, prevede de asemenea posibilitatea de a lua măsuri împotriva intermediarilor ale căror servicii sunt utilizate de un terț pentru a încălca un drept de proprietate intelectuală.

54. Și din interpretarea sistematică rezultă, așadar, că articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 consideră furnizorii de acces la internet drept potențiali destinatari ai unei ordonanțe chiar și în cazul în care nu sunt furnizorii autorului contrafacerii, ci ai persoanelor care accesează site-ul ce încalcă dreptul de autor.

c) Interpretarea teleologică

55. În final, spiritul și finalitatea acestei dispoziții susțin o interpretare a articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 în sensul că autorul încălcării utilizează serviciile furnizorului de acces la internet al celui care accesează site-ul.

56. Această interpretare este în concordanță cu intenția legiuitorului de a asigura un nivel ridicat de protecție a dreptului de autor²⁸. Potrivit voinței legiuitorului, pentru a garanta creativitatea și producția culturală europeană, este necesar un sistem „eficient și riguros” de protecție a dreptului de autor²⁹.

57. Directiva 2001/29 asigură acest nivel ridicat de protecție tocmai în considerarea provocărilor din cadrul societății informaționale³⁰. Astfel cum rezultă din considerentul (59) al Directivei 2001/29, în ceea ce privește dezvoltările tehnice, legiuitorul a considerat că intermediarul informației este adesea cel mai bine plasat pentru a lua măsuri împotriva informațiilor care aduc atingere dreptului de autor.

28 — Considerentele (4) și (9) ale Directivei 2001/29.

29 — Considerentul (11) al Directivei 2001/29.

30 — Articolul 1 alineatul (1) din Directiva 2001/29.

Cazul exemplificativ al unui site operat dintr-o țară din afara Uniunii care folosește serviciile de internet ale unui furnizor de acces la internet ilustrează motivul pentru care legiuitorul a considerat că intermediarul are o poziție-cheie: într-un astfel de caz, numai arareori poate fi luată o măsură împotriva site-ului și operatorilor acestuia. Intermediarul rămâne cel mai adecvat punct de pornire.

58. Este evident că intermediarul care nu se află într-un raport contractual cu autorul contrafacerii nu poate fi tras la răspundere în mod necondiționat pentru încetarea încălcării dreptului. În cadrul propunerilor noastre privind răspunsurile la a treia și la a patra întrebare preliminară vom detalia condițiile care trebuie respectate în acest sens.

59. Prin urmare, la prima întrebare preliminară trebuie să se răspundă că articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că o persoană care pune la dispoziția publicului pe internet obiecte protejate fără a avea acordul titularului de drepturi și care încalcă astfel drepturile prevăzute la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2001/29 utilizează serviciile furnizorilor de acces la internet ai persoanelor care accesează respectivele obiecte protejate. Întrucât am răspuns afirmativ la prima întrebare preliminară, vom trece direct la analiza celei de a treia întrebări preliminare.

D – A treia întrebare preliminară

60. Din modul de formulare, se poate observa că a treia întrebare preliminară este una foarte complexă. Aceasta cuprinde două elemente. În primul rând, instanța de trimitere dorește să știe dacă este compatibil cu dreptul Uniunii, în special cu drepturile fundamentale, ca, în cadrul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29, unui furnizor de acces la internet să i se interzică, la modul general, printr-un ordin judecătoresc să permită accesul clienților săi la un anumit site internet, care pune la dispoziția publicului exclusiv sau preponderent conținuturi fără acordul titularilor de drepturi. Instanța de trimitere denuțește dispoziția judecătorească astfel formulată „Erfolgsverbot” (interdicția de a permite producerea unui rezultat), prin care se înțelege că cel împotriva căruia a fost dispusă măsura trebuie să împiedice un anumit rezultat (și anume accesarea site-ului internet), fără să se prevadă ce măsuri trebuie să ia destinatarul dispoziției în acest scop³¹.

61. Această problemă se ridică însă – acesta este al doilea element al întrebării – într-un context procedural special. Astfel, furnizorul de acces la internet poate evita sancțiunile coercitive impuse pentru nerespectarea „Erfolgsverbot” în cazul în care face dovada că a luat toate măsurile rezonabile. Acest element se sprijină pe normele naționale speciale privind dispunerea și executarea unei măsuri judecătorești precum cea descrisă în speță de instanța de trimitere.

62. În continuare, vom prezenta mai întâi opiniile exprimate de părțile la procedură, iar apoi, pentru o mai bună înțelegere, vom face o prezentare succintă și simplificată a normelor naționale. În final, vom analiza întrebarea din punct de vedere juridic.

1. Opiniile părților

63. Părțile au susținut opinii diferite cu privire la această întrebare preliminară.

64. În esență, Italia, Țările de Jos și Regatul Unit consideră că instanțelor naționale le revine sarcina de a verifica natura ordonanței într-un caz concret, cu respectarea anumitor cerințe, în special a principiului proporționalității și a echilibrului între drepturile persoanelor vizate. Italia și Țările de Jos examinează în comun a treia și a patra întrebare preliminară.

31 — A se vedea Klicka, T., în Angst, P. (ed.), *Kommentar zur Exekutionsordnung*, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Viena, ediția a doua, 2008, paragraful 355, punctul 4.

65. Reclamantele și Republica Austria consideră că „Erfolgsverbot” este compatibilă cu dreptul Uniunii chiar și în cadrul procesual concret. În susținerea acestei opinii, reclamantele invocă interesul față de o cale de atac efectivă împotriva încălcării dreptului de autor, precum și abordarea neutră din punct de vedere tehnic a jurisprudenței. Potrivit acestora, procedura nu este contestată întrucât, atunci când au dispus măsura de blocare, instanțele naționale au verificat proporționalitatea, adică problema dacă site-ul în litigiu a pus la dispoziția publicului pe internet exclusiv sau preponderent conținuturi fără acordul titularului de drepturi. Furnizorul de acces la internet trebuie să accepte incertitudinea în privința măsurii care urmează să fie luată având în vedere încălcarea flagrantă a dreptului și obiectivul de a asigura transparența tehnică. În procedura de executare se ține seama de interesele legitime ale furnizorului de acces la internet. Chiar și Austria consideră că, în cazul unor încălcări drastice ale dreptului de autor, procedura este admisibilă în interesul unei protecții jurisdicționale efective, cu atât mai mult cu cât furnizorul de internet este într-o poziție mai bună decât titularul de drepturi în ceea ce privește alegerea măsurii de blocare corecte.

66. Pârâta și Comisia consideră că în acest context procedural un „Erfolgsverbot” este inadmisibil. În opinia pârâtei, interdicția generală de a permite producerea unui rezultat nu îndeplinește condițiile stabilite în jurisprudență în contextul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. Între furnizorul de acces la internet și autorul contrafacerii nu există niciun raport contractual. Această interdicție ar crea furnizorului de acces la internet sarcina inacceptabilă de a aprecia care dintre măsurile de blocare sunt raționale, iar o apreciere eronată l-ar supune riscului de a fi tras la răspundere în raport cu această interdicție, precum și față de clienți. În opinia Comisiei, se încalcă principiul proporționalității deoarece, în lipsa informațiilor privind întinderea măsurilor necesare, instanța națională nu poate face aprecieri cu privire la proporționalitatea acestora. Posibilitatea de a evita sancțiunile coercitive nu poate înlocui verificarea concretă a proporționalității la momentul pronunțării ordonanței.

2. Dreptul austriac

67. Pentru o mai bună înțelegere, în special a implicațiilor procedurale ale întrebării formulate de instanța de trimitere, considerăm că sunt necesare câteva explicații referitoare la dreptul austriac³².

68. În scopul protejării drepturilor absolute, așadar, a acelor drepturi opozabile *erga omnes*³³, în principiu, dreptul austriac prevede posibilitatea instanței de a pronunța o interdicție de a permite producerea unui rezultat („Erfolgsverbot”). Potrivit susținerilor pârâtei, o astfel de interdicție este pronunțată de regulă împotriva unei persoane care încalcă în mod direct un drept absolut. Această interdicție obligă destinatarul să se asigure că nu se va produce un anumit rezultat. Destinatarul este liber să aleagă mijloacele necesare pentru a împiedica producerea rezultatului. Înainte de pronunțarea interdicției nu se examinează dacă este într-adevăr posibilă o împiedicare completă a producerii rezultatului și nici dacă măsurile luate în acest scop respectă în mod adecvat drepturile fundamentale ale părților³⁴.

32 — În lipsa altor informații, descrierea dreptului național se întemeiază pe prezentarea făcută de instanța de trimitere și pe susținerile necontradictorii ale părților.

33 — În Austria, din această categorie fac parte drepturile reale, drepturile personale și drepturile asupra bunurilor necorporale. A se vedea Holzammer, R., și Roth, M., *Einführung in das Bürgerliche Recht mit IPR*, Springer, Viena, ediția a cincea, 2000, p. 29.

34 — Reclamantele subliniază că, la pronunțarea interdicției sub forma unei obligații de rezultat, instanța a verificat cel puțin aspectul dacă blocarea ar putea afecta în mod apreciabil accesul la informațiile legale. Potrivit reclamantelor, controlul proporționalității are loc chiar la momentul pronunțării hotărârii privind blocarea accesului sau în mai multe etape sau suplimentar în procedura de executare. Potrivit informațiilor furnizate de instanța de trimitere, relevante pentru Curte, nu se verifică însă caracterul adecvat și rațional al măsurilor pe care le are la dispoziție pârâta pentru respectarea interdicției sub forma unei obligații de rezultat.

69. În cazul în care rezultatul se produce (în speță, dacă un utilizator obține accesul la site), se încalcă un „Erfolgsverbot”, astfel încât (în cadrul procedurii de executare) se poate solicita aplicarea unei sancțiuni coercitive destinatarului interdicției³⁵. Potrivit susținerilor Republicii Austria, sarcina de a dovedi încălcarea revine în această privință creditorului. Numai în cadrul procedurii de executare destinatarul interdicției poate invoca pe cale de acțiune faptul că a luat toate măsurile posibile pentru a preîntâmpina producerea rezultatului și pentru a evita astfel să îi fie impusă o sancțiune coercitivă.

70. La prima vedere, este mai potrivit să se examineze separat conformitatea cu dreptul Uniunii a unui „Erfolgsverbot” și cea a particularităților procedurale. Astfel, această interdicție oferă posibilitatea de a evita ulterior, în procedura de executare, aplicarea unei sancțiuni coercitive. Această posibilitate reprezintă (în pofida particularităților procedurale dezavantajoase pentru furnizorul de acces la internet) o măsură mai puțin severă decât un „Erfolgsverbot” strict. Lăsând la o parte celelalte particularități procedurale, vom examina în continuare, astfel cum a procedat și instanța de trimitere, admisibilitatea în dreptul Uniunii a unui „Erfolgsverbot” și posibilitatea de a-l contracara.

3. Apreciere juridică

71. În opinia noastră, un „Erfolgsverbot” dispusă împotriva unui furnizor de acces la internet, care nu se află în niciun raport contractual cu autorul contrafacerii, care nu prevede însă și măsurile pe care trebuie să le ia furnizorul de acces, nu îndeplinește condițiile stabilite în jurisprudența referitoare la articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. Posibilitatea de a invoca, în cadrul unei proceduri de executare ulterioare, faptul că posibilele măsuri care trebuie luate în vederea ducerii la îndeplinire a interdicției sunt nerezonabile nu înseamnă că această interdicție sub forma unei obligații de rezultat este compatibilă cu dreptul Uniunii.

72. În principiu, statele membre trebuie să reglementeze condițiile și modalitățile ordonanțelor pe care trebuie să le prevadă în legislația națională în temeiul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29, precum și condițiile care trebuie îndeplinite și procedura care trebuie respectată. Această concluzie rezultă din considerentul (59) al Directivei 2001/29 și, în mod similar, din considerentul (23) al Directivei 2004/48.³⁶

73. Totuși, statele membre nu dispun de o putere de apreciere absolută la reglementarea acestor măsuri. Dimpotrivă, atât în cazul adoptării normelor de drept naționale, cât și în cazul aplicării acestora de către instanțele naționale în conformitate cu jurisprudența, trebuie respectate restricțiile care rezultă din Directivele 2001/29 și 2004/48 și din celelalte izvoare de drept la care fac trimitere aceste directive³⁷. Trebuie respectate întotdeauna drepturile fundamentale conform articolului 51 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și articolul 6 TUE.

74. În continuare, vom aborda trei dintre limitările puterii de apreciere a statelor membre, pe care le vom analiza în ordinea în care au fost aplicate în jurisprudența citată: interpretarea directivei în sensul realizării efective a scopului său, articolul 15 alineatul (1) din Directiva 2000/31 și drepturile fundamentale. Măsura care trebuie analizată în speță încalcă drepturile fundamentale.

35 — Executarea interdicției sub forma unei obligații de rezultat are loc potrivit articolului 355 din Codul privind procedura de executare.

36 — Hotărârile *Scarlet Extended* (citată la nota de subsol 2, punctul 32) și *Sabam* (citată la nota de subsol 2, punctul 30). Același lucru este valabil și pentru articolul 11 alineatul (3) din Directiva 2004/48; a se vedea Hotărârea *L'Oréal* și alții (citată la nota de subsol 23, punctul 135). A se vedea și considerentul (45) al Directivei 2000/31, potrivit căruia nu se aduce atingere „posibilității de a se interveni cu acțiuni în încetare de diferite tipuri” și în special posibilității de a dispune îndepărtarea sau blocarea accesului la informațiile nelegale.

37 — Hotărârile *Scarlet Extended* (citată la nota de subsol 2, punctul 33) și *L'Oréal* și alții (citată la nota de subsol 23, punctul 138).

a) Protecția efectivă a dreptului de autor

75. În primul rând, Directiva 2001/29 trebuie interpretată astfel încât să poată fi realizat scopul pe care îl urmărește, și anume o protecție juridică efectivă a dreptului de autor [articolul 1 alineatul (1)]³⁸. Astfel, conform articolului 8 alineatul (1), sancțiunile trebuie să fie „eficiente, proporționale și disuasive”³⁹. De asemenea, conform articolului 3 din Directiva 2004/48, măsurile, procedurile și mijloacele de atac necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală trebuie să fie corecte, echitabile, eficiente, proporționale, disuasive, să nu fie complicate în mod inutil sau costisitoare, să nu presupună termene nerezonabile sau să atragă întârzieri nejustificate și să fie aplicate astfel încât să se evite crearea unor obstacole în calea comerțului ilegal și să ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive. De aici rezultă printre altele că – astfel cum a constatat deja Curtea – statele membre trebuie să ia măsuri care contribuie nu numai la încetarea încălcărilor săvârșite deja, ci și la prevenirea unor noi încălcări⁴⁰.

76. Pe de altă parte – după cum s-a indicat deja referitor la cerințele privind caracterul proporțional, echitabil și corect –, măsurile trebuie să creeze un echilibru adecvat între drepturile și interesele diferite ale părților, după cum a stabilit Curtea în mod repetat începând cu cauza *Promusicae*⁴¹.

b) Articolul 15 alineatul (1) din Directiva 2000/31

77. De asemenea, trebuie respectat și articolul 15 alineatul (1) din Directiva 2000/31, conform căruia „[s]tatele membre nu trebuie să impună furnizorilor obligația generală de supraveghere a informațiilor pe care le transmit sau le stochează atunci când furnizează serviciile prevăzute la articolele 12, 13 și 14 și nici obligația generală de a căuta în mod activ fapte sau circumstanțe din care să rezulte că activitățile sunt ilicite”. Potrivit considerentului (16) al Directivei 2001/29 și articolului 2 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2004/48, aceste directive nu aduc atingere acestei dispoziții [articolul 15 alineatul (1)]⁴².

78. Ar exista o astfel de măsură nepermisă în cazul în care instanța ar obliga furnizorul să caute în mod activ, sub alte nume de domenii, posibile copii ale site-ului prin care se încalcă dreptul de autor sau să filtreze toate datele transmise în rețeaua sa pentru a identifica dacă aceste date reprezintă transmisii ale unor opere cinematografice concrete protejate și pentru a bloca astfel de transmisii. Cu toate acestea, în speță nu s-a demonstrat existența unei asemenea măsuri. Dimpotrivă, instanța de trimitere trebuie să se pronunțe cu privire la blocarea unui site concret. Prin urmare, măsura nu încalcă articolul 15 alineatul (1) din Directiva 2000/31.

c) Drepturile fundamentale

79. Măsura supusă analizei încalcă totuși cerințele privind drepturile fundamentale, care, potrivit jurisprudenței⁴³, trebuie impuse ordonanțelor conform articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. Din această perspectivă, măsura nu este nici „corectă și echitabilă”, nici „proporțională” conform articolului 3 din Directiva 2004/48.

38 — Ordonanța dată în cauza LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten (citată la nota de subsol 21, punctul 45), și Hotărârea *L'Oréal și alții* (citată la nota de subsol 23, punctul 136).

39 — A se vedea considerentul (58) al directivei.

40 — Hotărârile *Sabam* (citată la nota de subsol 2, punctul 29), *Scarlet Extended* (citată la nota de subsol 2, punctul 31) și *L'Oréal și alții* (citată la nota de subsol 23, punctul 144) (referitor la articolul 11 a treia teză din Directiva 2004/48).

41 — Hotărârea din 29 ianuarie 2008, *Promusicae* (C-275/06, Rep., p. I-271, punctele 65-70), și Hotărârea *L'Oréal și alții* (citată la nota de subsol 23, punctul 143).

42 — Hotărârile *Sabam* (citată la nota de subsol 2, punctele 32 și 36-38) și *Scarlet Extended* (citată la nota de subsol 2, punctul 36).

43 — Hotărârile *Sabam* (citată la nota de subsol 2, punctul 39) și *Scarlet Extended* (citată la nota de subsol 2, punctul 41).

80. Atunci când pun în aplicare dreptul Uniunii, statele membre trebuie să respecte drepturile fundamentale prevăzute de cartă, căreia articolul 6 alineatul (1) TUE îi recunoaște aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor. Astfel, statele membre au obligația să prevadă norme procedurale corespunzătoare în vederea respectării drepturilor fundamentale garantate de cartă la pronunțarea unei ordonanțe în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. În special instanțele naționale trebuie să respecte aceste drepturi⁴⁴.

81. În această ordine de idei, în speță trebuie să se țină seama, pe de o parte, de faptul că ordonanțele conform articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29 au ca scop protecția dreptului de autor. Protecția proprietății intelectuale este un drept fundamental garantat de articolul 17 alineatul (2) din cartă⁴⁵. Potrivit jurisprudenței Curții, acest drept nu este intangibil și, prin urmare, protecția sa nu este asigurată în mod absolut. Dimpotrivă, protecția dreptului fundamental de proprietate, din care fac parte drepturile legate de proprietatea intelectuală, trebuie apreciată comparativ cu protecția celorlalte drepturi fundamentale pentru a asigura astfel, în cadrul măsurilor adoptate pentru protejarea titularilor drepturilor de autor, un just echilibru între protecția acestui drept și protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor care sunt afectate prin astfel de măsuri⁴⁶.

82. În ceea ce îl privește pe furnizorul de acces la internet, împotriva căruia se adoptă măsurile conform articolului 8 alineatul (3) din directivă, trebuie să se examineze mai întâi restricțiile privind libertatea de exprimare și de informare (articolul 11 din cartă). În speță, este într-adevăr vorba despre libertatea de exprimare și de informare a clienților furnizorului de acces la internet, dar furnizorul se poate întemeia pe acest drept fundamental grație funcțiilor pe care le îndeplinește: face publice opiniile exprimate de clienții săi și intermediază accesul acestora la informații⁴⁷. În acest sens, trebuie să se asigure că măsura de blocare vizează într-adevăr materiale care încalcă dreptul de autor și că nu prezintă niciun pericol pentru accesul la materialele legale⁴⁸.

83. În continuare, potrivit jurisprudenței, trebuie să se ia în considerare și libertatea furnizorului de acces la internet de a desfășura o activitate comercială, protejată prin dispozițiile articolului 16 din cartă⁴⁹.

84. Potrivit jurisprudenței, în acest scop trebuie să se asigure un just echilibru între protecția drepturilor care pot fi invocate de furnizorul de acces la internet și protecția dreptului de proprietate intelectuală⁵⁰.

85. În cazul pronunțării față de furnizor a unui „Erfolgsverbot” în care nu se indică ce măsură trebuie luată nu poate fi vorba despre un astfel de echilibru.

44 — A se vedea Hotărârea Promusicae (citată la nota de subsol 41, punctul 68).

45 — A se vedea de asemenea Hotărârea din 12 septembrie 2006, Laserdisken (C-479/04, Rec., p. I-8089, punctul 65).

46 — Hotărârile Sabam (citată la nota de subsol 2, punctele 41-43) și Scarlet Extended (citată la nota de subsol 2, punctele 43-45).

47 — A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Öztürk împotriva Turciei din 28 septembrie 1999, cererea nr. 22479/93, *Recueil des arrêts et décisions*, 1999-VI, punctul 49.

48 — Cu privire la prejudiciile colaterale produse de o măsură de blocare, a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Yildirim împotriva Turciei din 18 decembrie 2012, cererea nr. 3111/10.

49 — Hotărârile Sabam (citată la nota de subsol 2, punctul 44) și Scarlet Extended (citată la nota de subsol 2, punctul 46). În legătură cu alte drepturi fundamentale care ar putea fi relevante în cadrul unor măsuri de blocare, a se vedea punctele 69-86 din Concluziile noastre prezentate în cauza Scarlet Extended, citate la nota de subsol 13.

50 — Hotărârile Sabam (citată la nota de subsol 2, punctele 43 și 44) și Scarlet Extended (citată la nota de subsol 2, punctele 45 și 46).

86. După cum am menționat la începutul prezentelor concluzii, pentru blocarea unui site, așadar, în vederea îndeplinirii rezultatului impus prin intermediul „Erfolgsverbot”, sunt avute în vedere o serie de măsuri. Printre acestea se numără metode deosebit de complexe precum redirectionarea traficului de internet prin intermediul unui server proxy, dar și măsuri mai ușor de pus în practică. Prin urmare, măsurile sunt foarte diferite în ceea ce privește intensitatea imixtiunii în drepturile fundamentale ale furnizorului de acces la internet. În plus, nu este exclus ca, în practică, deplina conformare cu interdicția să fie imposibilă.

87. Astfel cum am stabilit deja, în speță nu este vorba despre un „Erfolgsverbot” pur și simplu, ci despre o interdicție al cărei destinatar poate invoca ulterior, pe cale de acțiune, în procedura de executare, faptul că a luat toate măsurile posibile pentru îndeplinirea rezultatului la care a fost obligat. Se pune problema dacă această posibilitate de apărare ulterioară pe care o are destinatarul interdicției creează acel just echilibru necesar amintit anterior.

88. Această situație nu se regăsește în speță. O asemenea „restabilire” a echilibrului necesar nu este logic posibilă. Potrivit jurisprudenței, echilibrul dintre drepturile fundamentale trebuie respectat la momentul pronunțării ordonanței. În cazul ordonanței din speță, acest echilibru nu este respectat în mod expres pentru simplul motiv că considerațiile relevante din punctul de vedere al acestor drepturi nu sunt examinate decât mult mai târziu. Aceasta încalcă deci principiul privind stabilirea unui echilibru între drepturile părților prevăzute la articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29.

89. Și analiza situației furnizorului de acces la internet arată că prin această posibilitate procedurală nu se realizează echilibrul între drepturile fundamentale. Furnizorul de acces la internet trebuie să accepte ca împotriva sa să fie pronunțată o ordonanță din care nu rezultă măsurile pe care trebuie să le ia. În cazul în care, în interesul libertății de informare a clienților săi, ia o măsură de blocare mai puțin invazivă, în procedura de executare, furnizorul de acces la internet riscă aplicarea unei sancțiuni coercitive. În cazul în care se ia o măsură mai invazivă, există riscul unor conflicte cu clienții. Trimiterea la o posibilă apărare pe care o poate face în procedura de executare nu modifică dilema furnizorului de acces la internet. Într-adevăr, titularul dreptului poate invoca în mod întemeiat pericolul încălcării drastice a drepturilor sale prin intermediul site-ului. Cu toate acestea, în cazuri precum cel din speță, între furnizorul de acces la internet și operatorii site-ului care încalcă dreptul de autor nu există nicio legătură, furnizorul neîncălcând el însuși dreptul de autor. În consecință, în cazul măsurii supuse examinării nu se poate vorbi despre un just echilibru între drepturile părților.

90. Având în vedere considerațiile care precedă, la a treia întrebare preliminară trebuie să se răspundă că interdicția generală – care nu prevede și măsurile concrete care urmează să fie luate – impusă unui furnizor de acces la internet de a facilita accesul clienților săi la un anumit site internet care încalcă dreptul de autor este incompatibilă cu echilibrul dintre drepturile părților care trebuie stabilit conform articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. Incompatibilitatea există chiar dacă furnizorul de acces la internet poate evita aplicarea unor sancțiuni prin dovedirea faptului că a luat toate măsurile posibile pentru a obține rezultatul impus prin interdicție.

E – A patra întrebare preliminară

91. După ce, în cadrul celei de a treia întrebări preliminare, instanța de trimitere s-a ocupat de problema admisibilității unui „Erfolgsverbot”, cea de a patra întrebare privește măsurile de blocare concrete. Instanța dorește să știe dacă dispunerea unor măsuri concrete față de un furnizor de acces la internet în scopul de a îngreuna accesul clienților săi la un site pe care au fost făcute publice conținuturi nelegale respectă sau nu respectă drepturile fundamentale, în special în cazul în care aceste măsuri implică eforturi deloc neglijabile și, în plus, pot fi ușor eludate fără cunoștințe tehnice speciale. În acest sens, instanța de trimitere urmărește să primească orientări pentru aprecierea proporționalității măsurilor de blocare, întrucât situația de fapt nu a fost clarificată definitiv în această privință.

92. Pârâta este singura care consideră că dispunerea măsurilor de blocare concrete în împrejurările menționate nu este compatibilă cu drepturile fundamentale ale părților. Reclamantele, Republica Italiană, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Comisia consideră că o astfel de măsură de blocare nu este în principiu exclusă, acestea prezentând și informații detaliate cu privire la orientările pe care trebuie să le respecte instanțele naționale.

93. Și noi considerăm că, în împrejurările date, dispunerea în concret a blocării nu este exclusă.

94. Astfel cum s-a amintit deja, Curtea a stabilit criterii detaliate pentru examinarea articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. Unul dintre criteriile pe care autoritățile și instanțele naționale trebuie să le respecte este crearea unui just echilibru între protecția dreptului de proprietate intelectuală, de care se bucură titularii acestor drepturi, și protecția poziției pe care drepturile fundamentale o conferă furnizorului. Această din urmă protecție poate fi întemeiată, potrivit precizărilor de mai sus, în special pe libertatea de care se bucură agenții economici de a desfășura o activitate comercială conform articolului 16 din cartă, precum și pe libertatea de exprimare și de informare (articolul 11 din cartă). Ținând seama de ultima libertate menționată, nu pot face obiectul unei blocări a accesului în special informațiile protejate. Întrebarea instanței de trimitere se referă la costurile pe care trebuie să le suporte furnizorul în vederea luării măsurilor de blocare concrete, precum și la posibilitatea de a eluda blocările instituite. În acest sens, instanța de trimitere are în vedere în mod expres examinarea proporționalității. Considerațiile menționate anterior sunt relevante la examinarea ambelor drepturi fundamentale. În plus, articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/48 stabilește că mijloacele de reparație necesare pentru realizarea drepturilor de proprietate intelectuală trebuie să fie proporționale. Pentru a evita repetițiile, în continuare ne vom limita expunerea la articolul 16 din cartă, cu atât mai mult cu cât instanța de trimitere nu a formulat nicio întrebare referitoare la libertatea de exprimare și de informare.

95. În cauzele *Scarlet Extended* și *Sabam*, Curtea a considerat că somația adresată unui furnizor de acces la internet de a institui un sistem de filtrare complex, costisitor, permanent și pe cheltuiala sa exclusivă, în scopul supravegherii datelor din rețeaua sa, reprezintă o atingere gravă a libertății de a desfășura o activitate comercială⁵¹. O măsură de blocare concretă care implică eforturi deloc neglijabile poate fi într-adevăr privită ca o atingere mai puțin gravă, dar nu este mai puțin adevărat că această măsură are ca obiect și ca rezultat o limitare a dreptului și constituie astfel o intervenție în domeniul de protecție⁵² al dreptului⁵³.

96. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, libertatea de a desfășura o activitate comercială nu este garantată în mod absolut, ci în raport cu funcția pe care o îndeplinește în cadrul unei societăți. De asemenea, pornind de la textul articolului 16 din cartă, această libertate poate face obiectul unor intervenții din partea autorităților publice care, „în considerarea interesului general, pot restricționa exercitarea activității comerciale”⁵⁴.

51 — Hotărârile *Sabam* (citată la nota de subsol 2, punctul 46) și *Scarlet Extended* (citată la nota de subsol 2, punctul 48).

52 — În ceea ce privește întinderea dreptului prevăzut la articolul 16 din cartă, ne-am expus punctul de vedere la punctele 48-58 din Concluziile prezentate în cauza *Alemo-Herron* și alții, Hotărârea din 18 iulie 2013 (C-426/11). A se vedea și Oliver, P., „What Purpose Does Article 16 of the Charter Serve”, în Bernitz, U., și alții (ed.), *General Principles of EU Law and European Private Law*, Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn, 2013, p. 281; Jarass, H., *Die Gewährleistung der unternehmerischen Freiheit in der Grundrechtecharta*, EuGRZ 2011, 360.

53 — A se vedea articolul 52 alineatul (1) din cartă, Hotărârea din 28 octombrie 1992, *Ter Voort* (C-219/91, Rec., p. I-5485, punctul 37), și Hotărârea din 28 aprilie 1998, *Metronome Musik* (C-200/96, Rec., p. I-1953, punctul 28).

54 — Hotărârea din 22 ianuarie 2013, *Sky Österreich* (C-283/11, punctele 45 și 46); a se vedea și Hotărârea din 9 septembrie 2004, *Spania și Finlanda/Parlamentul și Consiliul* (C-184/02 și C-223/02, Rec., p. I-7789, punctele 51 și 52), și Hotărârea din 6 septembrie 2012, *Deutsches Weintor* (C-544/10, punctul 54).

97. În acest context, trebuie avute în vedere cerințele stabilite la articolul 52 alineatul (1) din cartă, conform căruia trebuie să se respecte printre altele prevederile legale și să se mențină principiul proporționalității. În privința rezervei de legalitate ne-am exprimat opinia în Concluziile prezentate în cauza Scarlet Extended⁵⁵. Având în vedere modul în care este formulată întrebarea preliminară, considerăm că este oportun să ne limităm expunerea în cauză la proporționalitate.

98. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, măsurile adoptate de statele membre în scopul de a asigura respectarea principiului proporționalității nu trebuie „să depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru realizarea obiectivelor legitime urmărite de reglementarea în cauză, fiind stabilit că, atunci când este posibilă alegerea între mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare și că inconvenientele cauzate nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile vizate⁵⁶.” În cauză, acest lucru corespunde normei de la articolul 52 alineatul (1) din cartă, conform căruia orice restrângere trebuie să fie necesară și trebuie să răspundă efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți.

1. Caracterul adecvat

99. Este neîndoielnic că ordinele judecătorești în litigiu urmăresc un scop legitim, deoarece vizează protecția dreptului de autor și, astfel, a „drepturilor celorlalți” în sensul articolului 52 alineatul (1) din cartă. Este însă discutabil dacă ordinele sunt adecvate pentru promovarea scopului, *id est* dacă contribuie efectiv la realizarea acestui scop⁵⁷. Aceste îndoieli se întemeiază pe faptul că, potrivit constatărilor instanței de trimitere, măsurile de blocare „pot fi ușor eludate chiar și fără cunoștințe tehnice deosebite”. Astfel, pe de o parte, utilizatorii de internet pot eluda fără prea mari dificultăți măsurile de blocare și, pe de altă parte, operatorii site-ului prin care se încalcă dreptul de autor pot oferi acces la site într-o formă identică printr-o altă adresă IP și sub un alt nume de domeniu.

100. În opinia noastră, aceste considerații sunt insuficiente pentru a concluziona că orice măsură concretă este neadecvată. În primul rând, avem în vedere posibilitatea utilizatorilor de a eluda măsurile de blocare. Într-adevăr, este posibil ca numeroși utilizatori să fie în stare să eludeze o măsură de blocare. Aceasta nu înseamnă însă că fiecare dintre acești utilizatori vor și eluda măsurile respective. Este posibil ca utilizatorii care în cadrul blocării unui site află că site-ul respectiv este nelegal să se abțină să îl acceseze. În opinia noastră, nu se poate porni de la premisa că fiecare utilizator intenționează să obțină acces la un site știind că este blocat și să se prezume astfel, în mod inadmisibil, voința fiecărui utilizator de a încuraja încălcarea legii. În final, trebuie subliniat că, deși numărul utilizatorilor care sunt în stare să eludeze o măsură de blocare este mare, nu se poate afirma că toți utilizatorii pot eluda măsura.

101. Nici posibilitatea ca operatorii unui site să faciliteze accesul la acesta într-o formă identică prin schimbarea adresei IP sau prin utilizarea unui alt nume de domeniu nu exclude în principiu caracterul adecvat al măsurilor de blocare. Și în acest caz, utilizatorii pot renunța mai întâi la vizitarea site-ului, dacă prin măsura de blocare le este atrasă atenția asupra nelegalității conținuturilor. În plus, utilizatorii trebuie să folosească motoare de căutare pentru a găsi site-ul. În cazul în care s-a instituit o măsură de blocare, căutarea este dificilă și prin intermediul motoarelor de căutare.

102. Având în vedere considerațiile care precedă, dispoziția de blocare prin care se stabilesc măsurile concrete care trebuie luate în vederea blocării este adecvată în anumite cazuri pentru promovarea protecției drepturilor de autor.

55 — Concluziile prezentate în cauza Scarlet Extended (citate la nota de subsol 13).

56 — Hotărârea din 14 decembrie 2004, Arnold André (C-434/02, Rec., p. I-11825, punctul 45), Hotărârea din 15 iunie 2006, Dokter și alții (C-28/05, Rec., p. I-5431, punctul 72), și Hotărârea din 21 iulie 2011, Azienda Agro-Zootecnica Franchini și Eolica di Altamura (C-2/10, Rep., p. I-6561, punctul 73).

57 — Jarass, H., *Charta der Grundrechte der Europäischen Union*, C. H. Beck, München, ediția a doua, 2013, articolul 52, punctul 37.

2. Caracterul necesar și proporțional

103. De asemenea, măsura dispusă trebuie să fie necesară, adică să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului urmărit⁵⁸, ținând seama de faptul că, dacă este posibilă alegerea între mai multe măsuri adecvate, trebuie să aleagă măsura cea mai puțin constrângătoare⁵⁹. În final, dezavantajele cauzate de măsura luată trebuie să fie proporționale cu scopul urmărit⁶⁰.

104. Instanța națională are sarcina de a verifica dacă aceste condiții au fost respectate la luarea măsurilor într-un caz concret. Având în vedere atât repartizarea sarcinilor instanțelor în cadrul raportului de cooperare dintre Curte și instanțele statelor membre, cât și faptul că în speță situația de fapt nu a fost definitiv clarificată, precum și că nu a fost stabilită o măsură concretă, verificarea integrală a caracterului necesar și adecvat nu este nici oportună, nici posibilă. Dimpotrivă, instanței naționale îi pot fi oferite numai anumite considerații, care nu reprezintă însă o listă exhaustivă a punctelor de vedere care pot fi luate în considerare. Instanța națională trebuie să aprecieze toate împrejurările relevante din cazul concret.

105. Mai întâi, trebuie să se rețină că posibilitatea de a eluda o măsură de blocare dispusă nu constituie în principiu o piedică pentru orice dispoziție de blocare. Motivele pentru susținerea acestei concluzii au fost expuse cu ocazia analizei caracterului adecvat. Aprecieră cantitativă a rezultatului previzibil al măsurii de blocare este un element care trebuie luat în considerare în cadrul deliberării.

106. Potrivit jurisprudenței Curții, la deliberare trebuie să se țină seama și de complexitatea, de cheltuielile necesare și de durata măsurii⁶¹. În acest context, nu trebuie să se piardă din vedere faptul că este foarte probabil să nu fie vorba despre o măsură de blocare unică împotriva părâtului. Dimpotrivă, instanța trebuie să pornească de la premisa că poate fi vorba despre un caz-pilot și că există posibilitatea ca instanțele naționale să fie sesizate în viitor cu numeroase alte cazuri similare, îndreptate împotriva fiecărui furnizor de acces la internet, astfel încât va trebui să se dispună numeroase alte măsuri de blocare similare. În cazul în care o măsură concretă se va dovedi a fi disproporționată în raport cu complexitatea, cu costurile și cu durata sa, trebuie să se aibă în vedere posibilitatea de a restaura proporționalitatea prin preluarea parțială sau completă a costurilor de către titularul dreptului.

107. Din perspectiva reclamantelor, trebuie să se țină seama că titularul de drepturi nu poate rămâne complet neprotejat împotriva unui site care îi încalcă în mod drastic drepturile. Pe de altă parte, în cazuri precum cel din speță, trebuie să se aibă însă în vedere faptul că între furnizorul de acces la internet și operatorul site-ului care încalcă dreptul de autor nu există niciun raport juridic. În considerarea acestei situații de fapt speciale, tragerea la răspundere a furnizorului de acces la internet nu este complet exclusă, însă titularul dreptului de autor trebuie să se îndrepte mai întâi, în măsura în care este posibil, direct împotriva operatorilor site-ului sau împotriva furnizorilor de acces la internet ai acestor operatori.

108. În final, trebuie să se țină seama de faptul că articolul 16 din cartă oferă protecție activităților comerciale. O dispoziție de blocare nu este în niciun caz proporțională în cazul în care vizează activitatea comercială ca atare a unui furnizor de acces la internet, adică activitatea prin care acesta pune la dispoziții căi de acces la internet. În această privință, un furnizor de acces la internet se poate întemeia și pe importanța socială a activității sale: astfel cum am stabilit cu ocazia considerațiilor introductive, accesul la informații asigurat prin intermediul internetului este o caracteristică esențială a unei societăți democratice. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat în această privință

58 — Hotărârea din 20 aprilie 2010, *Federutility și alții* (C-265/08, Rep., p. I-3377, punctul 36).

59 — Hotărârea din 29 octombrie 1998, *Zaninotto* (C-375/96, Rec., p. I-6629, punctul 63).

60 — Hotărârea *Zaninotto* (citată la nota de subsol 60, punctul 63).

61 — Hotărârile *Sabam* (citată la nota de subsol 2, punctul 46) și *Scarlet Extended* (citată la nota de subsol 2, punctul 48).

că un studiu comparativ efectuat în douăzeci de state membre ale Consiliului Europei a arătat că dreptul de acces la internet este teoretic o componentă a garanției fundamentale privind libertatea de exprimare și de informare⁶². În opinia Curții Europene a Drepturilor Omului, internetul joacă un rol esențial în răspândirea și în accesul la informație⁶³.

109. Având în vedere considerațiile de mai sus, la a patra întrebare preliminară trebuie să se răspundă că o măsură de blocare concretă a unui anumit site internet, dispusă împotriva unui furnizor de acces la internet în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29, nu este în principiu disproporționată numai pentru simplul motiv că, deși implică eforturi deloc neglijabile, poate fi totuși eludată de o persoană care nu deține cunoștințe tehnice speciale. Instanțele naționale trebuie să țină seama în fiecare caz în parte, luând în considerare toate împrejurările relevante, de drepturile fundamentale ale părților și să asigure astfel un echilibru corespunzător între aceste drepturi fundamentale.

V – Concluzie

110. Pentru aceste motive, propunem Curții să răspundă la întrebările formulate de Oberster Gerichtshof după cum urmează:

- „1. Articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretat în sensul că o persoană care pune la dispoziția publicului pe internet obiecte protejate fără a avea acordul titularului de drepturi și care încalcă astfel drepturile prevăzute la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2001/29 utilizează serviciile furnizorilor de acces la internet ai persoanelor care accesează respectivele obiecte protejate.
2. Interdicția generală – care nu prevede și măsurile concrete care urmează să fie luate – impusă unui furnizor de acces la internet de a facilita accesul clienților săi la un anumit site internet care încalcă dreptul de autor este incompatibilă cu echilibrul dintre drepturile părților care trebuie stabilit conform articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. Incompatibilitatea există chiar dacă furnizorul de acces la internet poate evita aplicarea unor sancțiuni prin dovedirea faptului că a luat toate măsurile posibile pentru a obține rezultatul impus prin interdicție.
3. O măsură de blocare concretă a unui anumit site internet, dispusă împotriva unui furnizor de acces la internet în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29, nu este în principiu disproporționată numai pentru simplul motiv că, deși implică eforturi deloc neglijabile, poate fi totuși eludată de o persoană care nu deține cunoștințe tehnice speciale. Instanțele naționale trebuie să țină seama în fiecare caz în parte, luând în considerare toate împrejurările relevante, de drepturile fundamentale ale părților și să asigure astfel un echilibru corespunzător între aceste drepturi fundamentale.”

62 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Yildirim împotriva Turciei din 18 decembrie 2012, cererea nr. 3111/10, punctul 31.

63 — *Ibidem*, punctul 48. A se vedea și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Times Newspapers Ltd. Împotriva Regatului Unit din 10 martie 2009, cererile nr. 3002/03 și 23676/03, punctul 27.